

Piotr Dreher
Monika Orzechowska
Radni Rady Miasta Lublin

Mod: 5486 0/09/2015

BIURO RADY MIASTA LUBLIN WPŁYNEŁO
dnia 2015 -09- 10
L.dz. 1209.....podpis.....

09.09.2015 Lublin

Pan Krzysztof Żuk
Prezydent Miasta Lublin
za pośrednictwem
Pana Piotra Kowalczyka
Przewodniczącego Rady Miasta Lublin

INTERPELACJA

w sprawie:

Nadania nazwy ulicy w granicach administracyjnych miasta Lublin: ulicy Kazimierzy Litwiniukowej.

Uprzejmie prosimy o rozważenie możliwości nadania jednej z ulic w mieście Lublin im. Kazimierzy Litwiniukowej oraz o przekazanie interpelacji wraz z załącznikiem do *Zespołu ds. nazewnictwa ulic i placów publicznych w mieście Lublin* w celu zapoznania się z postacią. Postać Pani lek. med. Kazimierzy Litwiniukowej (1900 – 1973) jest dobrze znana postacią w środowisku medycznym. Przez całe swoje życie działała społecznie, po wojnie prowadziła działalność konspiracyjną oraz dała podwaliny pod podstawowa pomoc leczniczą i profilaktyczną w mieście Lublin. Ponadto opracowała sieć żłobków w różnych dzielnicach miasta oraz była inicjatorką opieki profilaktycznej i stomatologicznej w szkołach podstawowych i średnich. Pozostały po niej liczne dyplomy i odznaczenia m.in. Złoty Medal Zasłużonego dla Lublina, czy tablica pamiątkowa w przychodni przy ul. Hipotecznej 4. Uprzejmie prosimy o analizę wniosku i o przychylne rozpatrzenie sprawy.

Z wyrazami szacunku:

Piotr Dreher
Monika Orzechowska

W załączeniu wnioszek do Prezydenta Miasta Lublin o nadanie nazwy ulicy w Lublinie oraz notka biograficzna.

Urząd Miasta Lublin
Biuro Obsługi Mieszkańców I
WPRZYNEŁO

Dnia 2013-09-23

I. Dz. z zał. 0

WNIOSEK DO PREZYDENTA MIASTA LUBLIN

o nadanie nazwy ulicy w Lublinie

I. Dane ogólne:

1. Lek. med. K [REDACTED] R [REDACTED], z domu Litwiniuk, córka Kazimierzy,
mgr B [REDACTED] M [REDACTED], z d. L [REDACTED], córka Kazimierzy,
lek. wet. J [REDACTED] P [REDACTED], wnuk Kazimierzy Litwiniukowej,
dr hab. M [REDACTED] S [REDACTED] zd. M [REDACTED], wnuczka Kazimierzy Litwiniukowej
oraz prawnukowie Kazimierzy Litwiniukowej:
M [REDACTED] F [REDACTED], mgr inż. arch. krajobrazu D [REDACTED] I [REDACTED], zd.
P [REDACTED] mgr R [REDACTED] S [REDACTED], mgr C [REDACTED] S [REDACTED], zd. S [REDACTED].
2. 20- [REDACTED] Lublin, [REDACTED], [REDACTED]
[REDACTED]
3. jak w punkcie 1, poz.1

- II. Jedna z budowanych ulic w rozbudowywanej dzielnicy Lipniak w Lublinie.
Proponujemy nadanie nowej ulicy w dzielnicy Lipniak nazwy:

ulica lek. med. Kazimierzy Litwiniukowej lub ulica Kazimierzy Litwiniukowej.

- III. Jeszcze takiej ulicy nie ma, ale mamy nadzieję, że będzie w Lublinie w dzielnicy Lipniak.

Kim była i czym zasłużyła sobie na zaszczytne utrwalenie o niej pamięci?

Moja matka, lek. med. Kazimiera Litwiniukowa urodziła się w roku 1900. W tym okresie Polska była pod zaborem rosyjskim. Jej ojciec, Wincenty Dąbrowski – ogrodnik, ambitny samouk przeniósł się w roku 1912 z rodziną z Podola do Lublina. Od 1913 roku jako uczennica prywatnej szkoły Handlowej Władysława Kunickiego, mieszczącej się przy ulicy Namieśnikowskiej 37-39 (obecnie Narutowicza) brała czynny udział w tajnych organizacjach mających na celu wychowanie jak największej liczby dziewcząt w duchu patriotycznym. Była to, m.in. I Lubelska Żeńska Drużyna Harcerska im. Emilii Plater, powstała z inicjatywy uczennicy z najstarszej klasy, Mirosławy Kuncewiczówny, członkini OMN (Organizacja Młodzieży Narodowej). Następnie, w roku 1914 Kazimiera wstąpiła do podkółka samokształceniowego mającego na celu zdobywanie wiedzy o historii Polski. Podkółko zostało wcielone do OMN. Jego przewodniczącą została Irena Szelburżanka (później Szelburg – Zarembina, powieściopisarka i poetka).

W 1917 roku po ukończeniu szkoły Kazimiera wstępuje do Polskiej Organizacji Wojskowej (POW). Z ramienia Straży Kresowej zostaje skierowana do pracy w Kamieńcu Podolskim, a w roku 1921, po zawarciu pokoju obejmuje funkcję sekretarki Zarządu Głównego Centrali Straży Kresowej w Krzemieńcu (obecnie na zachodniej Ukrainie).

Po zamałżeństwie wraz z rodziną przenosi się do Poznania i podejmuje studia na Wydziale Medycznym Uniwersytetu Poznańskiego. Także w tym czasie aktywnie angażuje się w organizacjach: Związku Młodzieży Demokratycznej i Wojewódzkim Związku Pracy Obywatelskiej Kobiet. Walczy o prawa pozamążęńskich dzieci. Po uzyskaniu dyplomu lekarskiego, w roku 1938 rozpoczyna staż szpitalu w Katowicach.

W związku z wybuchem wojny wraca z rodziną do Lublina. 19 września 1939 r. zgłasza się jako lekarz (wolontariusz - jak wszyscy) do Szpitala Polskiego Czerwonego Krzyża „UNIA” zorganizowanego jako szpital wojenny 292. Po likwidacji szpitala PCK podejmuje pracę w Szpitalu Szarytek również jako wolontariuszka.

Później jako lekarz Ubezpieczalni Społecznej obejmuje opieką, po zmarłym tragicznie doktorze Żurakowskim, mieszkańców dzielnicy Dziesiąta oraz otwiera lekarską praktykę prywatną. W kolejarskiej dzielnicy Dziesiąta była lekarzem „dla wszystkich i od wszystkiego”, lecząc dorosłych i dzieci, przyjmując porody i wykonując zabiegi, którymi obecnie zajmują się specjaliści-chirurdzy. Również udzielała pomocy medycznej mieszkańcom okolicznych wiosek.

Jako żołnierz AK uczestniczyła w konspiracyjnej działalności obwodu lubelskiego Armii Krajowej. W ramach Wojskowej Służby Kobiet prowadziła referat sanitarny obwodu Armii Krajowej obejmujący trzy rejony: Lublin, powiat lubelski i lubartowski.

Organizowała szkolenie sanitarne, sieć patroli i punktów sanitarnych. Udzielała doraźnej pomocy partyzantom i ludności cywilnej. Wydawała zaświadczenia chroniące przed wywiezieniem na roboty do Niemiec. Organizowała apteczki polowe. Udzielała pomocy ukrywającym się, zagrożonym, jeździła po okolicznych lasach i wsiach, opatrując rannych, nie tylko członków AK. Pomagała również uciekinierom z obozu koncentracyjnego na Majdanku.

Po wkroczeniu Armii Czerwonej do Lublina została aresztowana 3 sierpnia 1944 r. przez NKWD wraz z synem i córką pod zarzutem szpiegostwa, a po czterech tygodniach wędrówki po aresztach śledczych na terenie Polski została wywieziona do obozu internowanych do Diagilewa, stamtąd do więzienia w Riazaniu i po zaocznym wyroku pod zarzutem „działalności w kontrrewolucyjnej organizacji” została skierowana do obozu pracy w Republice Mordowskiej.

Do kraju, do Lublina wraca po ok. 3 latach internowania - 30 kwietnia 1947 roku. Z miejsca, po powrocie podejmuje przerwane internowaniem pracę lekarza domowego Kasy Chorych - obejmując opieką rejon dzielnicy Dziesiąta.

W 1947 roku na wniosek Zarządu Miasta, doskonale znając ogromne potrzeby mieszkańców dzielnicy, podejmuje się zorganizowania przy ulicy Morsztynów 2-4 Ośrodka Zdrowia Nr 2, jako placówki profilaktycznej na wzór Ośrodka Zdrowia Nr 1 (mieszczącego się przy ulicy Górnej 4). Od Miasta otrzymuje do dyspozycji mieszkalny jednopiętrowy bliźniak bez wody i kanalizacji, z ogrzewaniem węglem w piecach -kaflowych. W styczniu 1948 roku uruchamia

od podstaw Ośrodek Nr 2 z poradniami: pediatryczną, wenerologiczną, przeciwgruźliczą i przeciwalkoholową.

Ponieważ w powojennym Lublinie nie było fizjopediatry (obecnie – pulmonolog dziecięcy), a potrzeby były ogromne - ukończyła niezbędne kursy w Łodzi, zdała egzamin przed komisją i w Ośrodku Zdrowia Nr 1 utworzyła Poradnię Przeciwgruźliczą dla dzieci. Jako specjalista fizjopediatra rozpoczęła w niej pracę, pełniąc również nadal obowiązki lekarza rodzinnego Kasy Chorych.

Dysponując otrzymanym z Wojewódzkiej Poradni Przeciwgruźliczej „rentgeno-busem” zorganizowała masowe przebadanie małym obrazkiem mieszkańców dzielnicy Dziesiąta pod kątem gruźlicy i w następstwie – podjęła planowe, kontrolowane leczenie chorych. Objęła aktywną opieką lekarską członków rodziny chorego, zwłaszcza dzieci.

Dzięki funduszom pozyskanym z Ministerstwa Zdrowia przeprowadziła remont i adaptację budynku dla potrzeb Ośrodka.

W roku 1951 gdy dokonano reformy Służby Zdrowia, Wydział Zdrowia Urzędu Miejskiego stał się organizatorem pracy lekarzy nie tylko zatrudnionych w higienie, epidemiologii, czy profilaktyce ale przede wszystkim w lecznictwie. Powstał ZLEP.

W 1953 roku w związku z reorganizacją Wydziału Zdrowia polegającą na scalaniu z Zakładem Lecznictwa pracowniczego i wynikłymi stąd ogromnymi trudnościami organizacyjnymi pomogła przygotować preliminarze budżetowe oraz odpowiedni personel dla obu połączonych instytucji. Doceniając zaangażowanie, wykonaną pracę, umiejętności organizacyjne i fachowość, mimo „niepewnej politycznie” przeszłości w życiorysie, Zarząd Miejski powierzył lekarzowi Kazimierze Litwiniukowej obowiązki Kierownika Wydziału Zdrowia.

Po likwidacji domowych gabinetów lekarze rejonowi byli stłoczeni w trzech placówkach: przy ulicy Hipotecznej 4, w baraku przy ulicy Młyńskiej i w Ośrodku Zdrowia Nr 2 przy ulicy Morsztynów 2-4, przekształconym w Przychodnię Rejonową nr 6.

Już jako Kierownik Wydziału Zdrowia Kazimiera Litwiniukowa postarała się podstawową pomoc lekarską i rozbudowaną profilaktykę przybliżyć do miejsca zamieszkania pacjenta. Z braku odpowiednich lokali przychodnie powstawały w zaadaptowanych pomieszczeniach zastępczych, przy ulicach: Narutowicza 74, przy Żelaznej 20 a oraz przy Towarowej 15, przy Piekarskiej 27, na osiedlu ZOR -Bronowice. Przy ulicy Weteranów 7 oraz na świeżo wówczas zbudowanym Osiedlu im. A. Mickiewicza (LSM), przy ulicy Wallenroda 15 przychodnie rejonowe powstały w nowych budynkach, zaprojektowanych i wybudowanych specjalnie do tego celu i zostały zatwierdzone przez Ministra Zdrowia. Specjalistyczna Poradnia Dziecięca otwarta w roku 1963 zadowolili się częścią budynku budowanego dla Banku przy ulicy Karłowicza. Należy szczególnie podkreślić, że żadna z tych nowych przychodni nie była umieszczona w planie inwestycyjnym Ministerstwa Zdrowia, a jednak powstały drogą usilnych starań i interwencji Kierownika Wydziału Zdrowia w różnych instytucjach oraz w Prezydium Miejskiej Rady Narodowej, między innymi z wykorzystaniem budownictwa mieszkaniowego.

Instytucja żłobków z lat 50-tych powojennego Lublina, którą jako Kierownik Wydziału Zdrowia wzięła pod kuratelę, była bardzo prymitywna i zaniedbana. Została tylko 2 małe

żłobki w fatalnych warunkach sanitarnych, mieszczące się przy ulicy Przemysłowej oraz na Kalinowszczyźnie. Wobec wielkiego zapotrzebowania na fachową opiekę nad małymi dziećmi, zorganizowała zatem nowe żłobki: przy al. Świerczewskiego w 1955 roku, przy alejach Racławickich, na ZOR-Bronowicach, następnie na Tatarach i Podgrodziu (ten został odzyskany i zaadaptowany po Domu Małego Dziecka). Ostatnie żłobki z „jej kolekcji” zbudowano i uruchomiono przy ulicy Wallenroda i na Osiedlu Słowackiego (LSM). Po 1980 roku żłobek przy ul. Wallenroda został przekształcony na zakład terapii zajęciowej dla niepełnosprawnych psychicznie dorosłych.

Reasumując:

- W wieku młodzieńczym i przed II wojną działała w organizacjach patriotycznych, m.in. w tajnym harcerstwie, Organizacji Młodzieży Narodowej, Straży Kresowej i Polskiej Organizacji Wojskowej oraz w Związku Młodzieży Demokratycznej i Związku Pracy Obywatelskiej Kobiet.
- W czasie II wojny jako lekarz – wolontariusz pracowała w lubelskich szpitalach i jako żołnierz Armii Krajowej, pseudonim „Mira”, prowadziła referat sanitarny Obwodu Lublin AK. W jej domu działała radiostacja Delegatury Rządu. W konsekwencji działalności podziemnej była aresztowana wraz z synem i córką przez NKWD i internowana w Związku Radzieckim przez ok. 3 lata.
- Przepracowała jako lekarz medycyny 34 lata, z tego po wojnie od powrotu z internowania w roku 1947 przez 26 lat, a z tego przez 11 lat na stanowisku Kierownika Wydziału Zdrowia Miejskiej Rady Narodowej (odpowiednika - Urzędu Miejskiego i Rady Miasta w Lublinie).
- Opracowała plan perspektywiczny rozbudowy placówek lecznictwa otwartego w Lublinie.
- Zorganizowała sieć przychodni, zbliżając w ten sposób podstawową pomoc leczniczą i profilaktyczną do miejsca zamieszkania pacjenta.
- Zorganizowała sieć żłobków w różnych dzielnicach miasta, ułatwiając matkom opiekę nad ich maluchami w czasie pracy.
- Gdy w roku 1963 roku opuszczała Wydział Zdrowia, we wszystkich szkołach podstawowych i średnich zapewniona już była opieka profilaktyczna i lecznictwo stomatologiczne. To samo dotyczyło przedszkoli.
- Przez całe życie działała społecznie. Pomijając młodość i działalność konspiracyjną, w roku 1954 została wybrana do Rady Miejskiej. Była Przewodniczącą Zarządu Miejskiego Ligi Kobiet, Przewodniczącą Miejsko-Powiatowego Zarządu PCK, Członkiem plenum i Zarządu Okręgu Związku Zawodowego Pracowników Służby Zdrowia, Przewodniczącą Miejskiego Społecznego Komitetu p/alkoholowego, Członkiem Komisji Socjalnej Wojewódzkiej Komisji Związków Zawodowych.

Była człowiekiem prawym, otwartym na wszystkie inicjatywy, które nie krzywdząc nikogo sprawiedliwie mogły się przyczynić do poprawy bytu tak jednostki jak i całego społeczeństwa. Pracowała do ostatniego momentu, na który pozwoliły jej siły. W poradni przeciwegruźliczej dla dzieci porządkowała i analizowała dokumentację chorych.

Zmarła 25 października 1973 roku po ciężkiej, nieuleczalnej chorobie. Pochowana została na cmentarzu przy ul Lipowej.

Pozostały po Niej liczne dyplomy i odznaczenia:

Medal Niepodległości,
Srebrny Krzyż Zasługi z Mieczami,
Srebrny Krzyż Zasługi,
Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski,
Złota Odznaka Związkowa ZZSZ,
Złoty Medal Zasłużonego dla Lublina,
Tablica pamiątkowa w Przychodni na Hipotecznej 4
oraz książka z jej wspomnieniami pt. „Póki pamięć dopisuje, póki jeszcze
czas”.

I to co sobie najbardziej ceniła: laurki imieninowe z podpisami pracownic z podległych placówek świadczące o ich autentycznej sympatii.

Licząc na przychylne potraktowanie i zaakceptowanie wniosku

Z poważaniem

Lublin, dn. 15.09.2013 r.

lek. med. K. [redacted] - R. [redacted]

Wykorzystane źródła, m.in.:

1. K. Litwiniuk-Płatakis, K. Litwiniuk, *Póki pamięć dopisuje, póki jeszcze czas*, Lublin 2004
2. *Łagiermaja żizń wracia Kazimierzy Litwiniuk*, „Wiestnik”, nr 12 listopad - grudzień 1992
3. M. Bielecka-Holda, *Dwie lekarki*, „Gazeta Wyborcza Lublin”, nr 208 z 4-5.09.2004 r.
4. M. Caban, *Powrót zza rzeki Styks*, Warszawa 1966
5. M. Derecki, *Dom przy ul. Spokojnej*, „Gazeta Wyborcza Lublin”, nr 255 z 31.10.1997 r.;
6. M. Derecki, *Warsztat przy Kotlarskiej*, „Gazeta Wyborcza Lublin”, nr 260 z 7.11.1997 r.
7. N. Zielińska, *Towarzystwo Straży Kresowej*, Lublin 2006
8. R. Wnuk, *Lubelski Okręg AK DSZ i WiN 1944-1947*, Warszawa 2000
9. S. J. Dąbrowski, S. A. Tryczyński, *Słownik biograficzny lubelskiego harcerstwa 1911-2001*, Lublin 2001